

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

19 Vtrùm totum damnum, quod sequitur ex infamia, sit compensandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

cessat obligatio Iustitiæ commutatiuæ; atqui hinc nec tota fama, nec pars pretio æstimatur ex a quo, quod confirmatur Primò; Quia alioqui infamator posset eam pecuniâ compensare, etiam nolente infamato; sufficit enim ut restituat id, quod æstimatione æquale est. Confirmatur Secundò, Si vir diues pro compensatione infamiæ acceptæ pecuniâ exigat, ridiculus erit, eò quòd exigat id, in quo nullum damnum accepit, quodque non solet pretium vel rotius vel partis famæ censeri. Vnde sequitur, eandem esse rationem pauperis: nam status eius, qui iniuriam accepit, non mutat Ius, seu rationem Iustitiæ commutatiuæ. Fieri tamen potest, ut ex quadam æquitate, & etiam ex charitate tenearis infamiam pecuniâ compensare: nimirum, si infamatus sit pauper, qui talem satisfactionem desideret, nec aliter merorem videatur depositurus; & is qui infamauit sit diues. Sicut enim ratione alicuius coniunctionis vel beneficij accepti, lex charitatis me magis obligat erga hunc quam erga istum; ita etiâ ratione alicuius incommodi, quod alteri ex me obuenit; ut si aliquem induxi in peccatum, magis ego ex charitate teneor illum emendare, quam alius, & quam alium, ceteris paribus: ut patet ex dictis cap.8. dub.1.

95
Aliquando
ex charitate
tenemur.

96 Dico Secundò, Si infamator per Iudicem condemnatur ad pecuniariam satisfactionem, vel si transigat cum eo quem infamauit certâ pecuniâ summâ, tenetur ex iustitia eam numerare. Probatur; quia supposita tali iniuria, potest Iudex in pœnam criminis talem satisfactionem imponere, & ille ex iustitia tenetur eam exequi, quia iustæ sententiæ tenetur ex iustitia parere. Idem posset Iudex, etiam si fama iam esset recuperata, idque in pœnam prioris delicti; quia potest iustæ pœna punire delicta, etiam post damna facta. Similiter pacta & conuentiones iustæ obligant: atqui hoc pactum potest esse iustum; quia infamatus habet ius acculandi infamatorem, & etiam exigendi restitutionem, quando erit possibilis: vnde ut hoc iure cedat, & omne debitum condonet, potest certa pecunia pacisci.

97
Compensatio infamie
per pecuniam.

Dico Tertio, Debitor pecuniæ, v.g. 100. aureorum, iniuste læsus in fama vel honore à creditore, non tenetur ad solutionem illius pecuniæ, sed potest ut compensatione secundum æstimationem damni accepti iudicio prudentis faciendam, si à creditore aliam restitutionem obtinere nequit. Sequitur aperte ex sententia eorum qui famam pecunia compensandam docent, quando aliter sarciri nequit. Quæ sententia est satis probabilis, & plurimorum DD. sicut & illa, quæ vitam ipsam, & cicatricem pecunia compensari vult. Si enim infamator tenetur dare pecuniam, v.g. 100. aureos, pro infamia vel dedecore quod intulit, eò quòd aliter satisfacere nequeat, vel nolit: ergo alter potest eam exigere, vel si debet, potest non soluere. hæc enim omnia paria sunt. Quòd si infamator possit quidem restituere famam, sed nolit, tunc etiam in altera sententia tenetur vel famam restituere, vel certè tantum pecuniæ, quantum iudicio prudentis alter potest exigere. et si enim fama non possit, iuxta eam sententiam, pecunia æstimari; obligatio tamen illius restituendæ, qua ille tenetur, & incommodum quod læsus patitur, potest pecuniâ æstimari. Confirm. quia cum possit restituere, tenetur vel restituere, vel alia ratione ei satisfacere, ita ut ille liberè acquiescat.

DVBITATIO XVII.

Vtrum si fama alia via sit reconciliata, teneatur infamator eam restituere. v.g. si virorum grauium testimonio, vel probitate vitæ penitus absterferit infamiam.

R Espondeo, Tunc non teneri ad famæ restitutionem, quia iam restituta est; sicut si dominus recuperauerit vel sua vel aliorum opera equum, quem sustulisti, non teneris ad restitutionem; quia non potest bis eandem rem accipere. Si tamen interea ratione infamiæ aliquid damni accepisset, v.g. si impeditus fuisset à consecutione beneficij, officij, vel legati, teneris ad illius compensationem; quia hoc damnum ex iniusta tua infamatione illi obuenit. Vtrum autem aliquid sit restituendum pro ipsa infamia, quam ille medio tempore vsque ad illam recuperatam subiit, quæri potest. Sed respondendum est, deberi aliquam satisfactionem, si putetur illam velle (quod addo, quia alioquin cenetur condonata, nec consuetum est aliàs offerre) nempe significatione doloris & veniæ petitione, vel honore aliquo aut laude, iuxta conditionem personarum: ut rectè docet Petrus Nauarra lib.2. cap.4. n.421. & Nauarrus cap.18 num.47.

98
Si fama
reconcilia-
ta.

99
Pro infamia
medij
temporis.

DVBITATIO XVIII.

Vtrum si infamia iam penitus abierit in obliuionem, sit restituenda. v.g. Infamauit adolescens puellam, se illi pudicitiam eripuisse, deinde temporis successu homines penitus obliuiscuntur.

R Espondeo, Teneri restituere etiam post viginti annos, si periculum est, ne aliquando illa infamia reuiuiscat: quod facile fieri potest, nam homines data occasione facile recordantur eorum quæ antea exciderant; quod maximè locum habet, quando falsum impositum fuit, ut docet Caiet. q.62. art. 2. si enim verum fuit, non facile memoria renouanda, nisi periculum sit euadens. quòd si putetur nullum esse periculum, non tenebitur, ut docet Nauarrus c.18 num.47. contra Caietanum; quia fama iam censetur restituta, vel certè damnum illatum omnino euauisse; idque verum est, siue crimen fuerit verum, siue falsum, ut ibidem Nauarrus.

100

DVBITATIO XIX.

Vtrum totum damnum, quod sequitur ex infamia, sit compensandum.

R Espondeo, & Dico Primò, Damnum quod sequitur ex infamia falsa, est integrè reparandum. Est communis sententia DD. Ratio est; quia hæc infamia est penitus iniuriola. impositio enim falsi criminis duplicem continet iniuriam. Primò, calumniam, eò quòd crimine impingatur ei, qui

101
Damnum
ex infamia
falsa.

qui scitur innocens. Secundò, infamatione, quod hoc aliis persuadetur. itaque hæc actio omnino est iniuriosa: atque omne damnum, quod alicui sequitur ex actione in ipsum iniuriosa, est restituendum: ergo, &c.

Dices, Hoc damnum per accidens sequitur. v. g. Infamasti Petrum adulterij; unde præter intentionem tuam factum est, vt exciderit officio vel beneficio, quod ambebat.

102 Respond. Hoc non censeri per accidens sequi; quia etsi non intendebas, tamen labe infamiam quam intulisti, est quædam veluti prava dispositio, moraliter apta impedire varia commoda, & accelerare incommoda; ita vt hæc crebro ex ea sequantur. qui ergo hanc per iniuriam infert, censetur esse causa multa damnorum quæ inde sequuntur.

103 *Quantum restituendum.* Aduerte tamen, non esse tantumdem restituendum, quanti officium vel beneficium iam obtentum valet; (nisi forte obtento priuatus fuisset) sed quanti spes illa obtinendi valebat.

Quid si de crimine vero. Sed maior difficultas est de patefactione criminis veri. Nam Sotus l. 4. de Iust. q. 6. art. 3. ad 4. sentit, damnum, quod hinc sequitur, non esse integre compendandum, sed partem dumtaxat arbitrio boni viri definiendam. Ratio est; quia si ille priuatur officio, vel impediatur ab eo consequendo, id non tam prouenit ob criminis manifestationem, quæ est iniuriosa, quam ob ipsum crimen, quod verè commissum est; manifestatio autem est solum conditio quædam veluti applicans & adducens crimen occultum, tamquam causam principalem, in cognitionem. Hæc sententia non est improbabilis, præsertim cum multi recentiores illam sequantur. contraria tamen est communior, pro qua

104 *Damnum ex infamia vero.* Dico Secundò, Verius videri, eum qui patefacto crimine occulto alteri fuit causa damni, teneri ad integram restitutionem, sicut qui imposuit falsum. Vt, si impediuit à beneficio, ab opimo matrimonio, ab eleemosynis, cum esset probe dignus. Ita Nau. c. 18. nu. 45. & alij passim, qui in genere dicunt, infamatorem teneri ad restitutionem omnium damnorum: nec distinguunt inter crimen falsum & verum. Ratio est; quia est causa principalis (moraliter) illius damni; sicut is qui ignem occultum cineribus detegit, & applicat straminibus, unde vento flante accenditur domus. Deinde ipsum crimen non potest esse causa damni, nisi accedente cognitione. unde quamdiu crimen manet occultum, non potest inferre damnum, & ita se habet ac si non esset: ergo qui illud manifestat, tribuit illi veluti vim nocendi: ergo censetur causa principalis damni secuti.

105 *Est causa principalis.* Dico Tertio, Si dicat se quidem tale quid narrasse, sed in eo fuisse mentitum, aut dixisse falsum. Hoc modo restitui posse probatur; quia etsi vno sensu dictum tuum falsum non fuerit, nempe quia erat conforme rei (verè enim commiserat crimen, quod eum commisisse dixerat:) alio tamè sensu falsum fuit; idque dupliciter. Primò, quia non fuit conforme legi diuinæ, utpote peccatum, quod in Scripturis vocatur mendacium, & falsitas: sicut omne opus bonum, quia conforme legi diuinæ, vocatur veritas. Secundò, Quia non fuit verum veritate publica, licet veritate occulta verum fuerit. Hoc modo reus, cuius crimen est occultum, potest negare se fecisse, quia non fecit publicè, vel ita vt teneatur fateri, & Iudex aliquè condemnans ex allegatis & probatis contra suam priuatam scientiam, pronuntiat illum reum & criminiosum, quamuis verè non sit; quia secundum publicam probationem talis est. Pari modo potest iste dicere, se dixisse falsum, vel mendacium, quia non est verum, secundum publicam scientiam: vt rectè Pet. Nau. l. 2. c. 4. n. 381. Verum, etsi hic modus sit valde bonus & efficax, tamen ad illud non teneris; tum quia non teneris te infamare, tamquam qui falsum crimen imposueris, cum verum dixeris; tum quia multi putant hunc modum illicitum, vt qui continere videatur mendacium: quorum sententia est probabilis, quamuis contraria sit probabilior.

DVBITATIO XX.

Quomodo fama est restituenda.

106 *Aliquando iuramentum adhibendum, aliquando etiam testes.* Respondeo & Dico Primò, Si crimen falsum disseminasti, debes adhibere omnem industriam, vt falsa illa opinio animis hominum extirpatur: unde teneris illis significare, te deceptum fuisse, aut falsum dixisse, aut etiam mentitum esse, sicut videris opus esse vt erendant; adhibito etiam iuramento, si aliter non putentur credituri, & rei grauitas postulet. Ratio est; quia reuocatio efficaç debet adhiberi.

Sed quid si auditores ne iuranti quidem credere velint, teneberisne testibus confirmare?

107 Resp. Fieri posse vt tenearis; vt docet Sotus l. 4. q. 6. a. 3. præsertim si id sine magno tuo incommodo facere possis; tunc enim vel charitas ad hoc obligaret, imò interdum etiam iustitia: vt si alij haberent aliquas probabiles causas suspicandi, te non ex animo, sed pretio inductum reuocare. Ratio est; quia iustitia obligat vt efficaciter reuoces, id est, eo modo, vt auditores interitò possint debeatque tibi credere; nec habeant occasionem suspicandi rem fictè geri; raro tamè accidit, vt hoc vsu veniat. Nauarro tamen c. 18. n. 45. videtur durum, vt quis aliquando ad testes obligetur. Ratio ipsius est; quia si ne iuranti quidem contra seipsum credere velint, id ex malitia eorum prouenit; itaque mala opinio, quam retinent, censetur non amplius prouenire ex dicto tuo, qui illud satis efficaçiter reuocasti, sed ex sua ipsorum malitia, qui sine vlla causa volunt malè de proximo sentire. Idem sentit Pet. Nauarra l. 2. c. 4. n. 378. Sed quod diximus, verius est, ob rationem allatam.

109 Aduerte tamen, si auditores nullam habentes probabilem rationem, nolint tibi siue iuranti, siue testes adhibenti fidem habere, ad nihil amplius te obligari; quia non amplius censeri causa istius prauæ opinionis, sed illorum peruerlitas.

Dico Secundò, Qui crimen occultum alterius manifestauit, quatuor modis potest famam restituere. Primò, si dicat se quidem tale quid narrasse, sed in eo fuisse mentitum, aut dixisse falsum. Hoc modo restitui posse probatur; quia etsi vno sensu dictum tuum falsum non fuerit, nempe quia erat conforme rei (verè enim commiserat crimen, quod eum commisisse dixerat:) alio tamè sensu falsum fuit; idque dupliciter. Primò, quia non fuit conforme legi diuinæ, utpote peccatum, quod in Scripturis vocatur mendacium, & falsitas: sicut omne opus bonum, quia conforme legi diuinæ, vocatur veritas. Secundò, Quia non fuit verum veritate publica, licet veritate occulta verum fuerit. Hoc modo reus, cuius crimen est occultum, potest negare se fecisse, quia non fecit publicè, vel ita vt teneatur fateri, & Iudex aliquè condemnans ex allegatis & probatis contra suam priuatam scientiam, pronuntiat illum reum & criminiosum, quamuis verè non sit; quia secundum publicam probationem talis est. Pari modo potest iste dicere, se dixisse falsum, vel mendacium, quia non est verum, secundum publicam scientiam: vt rectè Pet. Nau. l. 2. c. 4. n. 381. Verum, etsi hic modus sit valde bonus & efficax, tamen ad illud non teneris; tum quia non teneris te infamare, tamquam qui falsum crimen imposueris, cum verum dixeris; tum quia multi putant hunc modum illicitum, vt qui continere videatur mendacium: quorum sententia est probabilis, quamuis contraria sit probabilior.

Secundò, Si dicat deprehendisse, se fuisse deceptum, vel errasse: qui modus est etiam bonus: sed non tenetur eo vt; quia etsi fortasse hoc modo se non infamet, tamen videtur decipere auditores specie quadam mendacij: quod non tenetur facere, imò non potest, secundum Caietanum & Sotum.

Tertio, Si dicat se malè vel iniquè locutum esse de proximo, rogetque vt talem opinionem deponant. verum hic modus parum est utilis apud ingeniosos; inde enim magis confirmabuntur, illum